

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א



בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות



אחרי - קדושים

גליון כט (תקמ)

ימצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

•
היי תהא שנת נסים

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, עשי"ק פרשת אחרי - קדושים תהא שנת נסים.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

לקוטי שיחות

- 4 אין רואים נגעים ברגל ובשבעת ימי המשתה.
8 נגעים באים לטובת בניי.
8 אמה טרקסין

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

- 10 המשכה עיי תורה והמשכה עיי מצוות.

נגלה

- 11 אמירת פרשיות הקרבנות מעומד.
11 משלוח מנות עיי החלפת סעודות.
15 תדיר ומקודש
17 ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו.
18 ביאור בהלכות ביאת המקדש פי"ח הי"ג.
19 ספק ברכות

שונות

- 20 הערות וצייונים לדרך מצותיך (גליון).
23 תספורת בלי"ג בעומר
-

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
 ≈ ר"מ בישיבה ≈

אין רואים נגעים ברגל ובשבעת ימי המשתה

בלקו"ש פ' תזו"מ מביא המשנה (נגעים פ"ג מ"ב) דחתן שנראה בו נגע נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו, וכן ברגל נותנין לו כל ימות הרגל, ובגמ' מו"ק זב, הובאה מחלוקת תנאים במקור הדין, דלרבי יהודא ילפינן זה ממ"ש "ביום הראות בו וגו'" יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו כו', ורבי אומר דאינו צריך, דהרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממתניין לו לדבר הרשות כל שכן לדבר מצוה, ולפי רבא איכא בינייהו דבר הרשות בטומאה דגופיה, וממשיך לבאר דלפ"ז י"ל דרבי יהודא ורבי חלוקים בגדרו של דין זה שאין ראיית נגעים בחתן ורגל, דלרבי דיליף מופנו את הבית ה"ז רק בגדר "דחיי", משא"כ לרבי יהודא דיליף מ"וביום הראות בו וגו'" נמצא דהוי דין תורה שימים אלו הופקעו מדין ראיית הנגעים, דאין זה ענין של דחיי, אלא דבימים אלו לא חל הדין של ראיית הנגע כלל, ומוסיף דאולי י"ל יתירה מזה דאפילו אם עבר הכהן וראה, אין בכח בראי' זו לטמא עי"ש.

ויש להעיר, דלכאורה לפי המבואר שם בגמ' אח"כ דרבי אומר איצטריך, דאי כתב רחמנא רק וביום הראות הוי"א דוקא לדבר מצוה ולא לדבר הרשות, ואם כתב רחמנא רק וצוה הכהן הוי"א הני אין דלאו טומאה דגופיה אבל טומאה דגופיה אימא מחזא חזיא ליה צריכא, ופירש"י דלרבי צריך ב' קראי דאם הי' כתוב רק וביום הראות הוי"א דוקא לדבר מצוה קמ"ל דאפילו לדבר הרשות ממתניין, ואם הי' כתוב רק וצוה הכהן ופנו וגוי' הוי"א דזהו רק בטומאת בית, אבל טומאה דגופיה לא, דהוי"א דחידוש הוא, קמ"ל "וביום הראות וגו'" דהיינו טומאה דגופיה דממתניין לו לדבר מצוה, והואיל ואשכחן דממתניין לו לטומאה דגופיה מיהא לדבר מצוה אית ליה נמי כח למילף

מוצוה הכהן וגוי דממתינין לגופיה לדבר הרשות נמי אע"ג דחידוש הוא עיי"ש, דלפ"ז נמצא דגם לרבי דרשין הקרא ד"וביום הראות" לדבר מצוה בטומאה דגופיה, [אלא דסב"ל דמזה יש ללמוד כבר גם דבר רשות בטומאה דגופיה, כיון דרואים דממתינין לדבר מצוה בטומאה דגופיה, משא"כ רבי יהודא חולק ע"ז וסב"ל דאין ללמוד כלום מוצוה הכהן, אף שיש קרא דוביום הראות, ולכן אין ממתינין בטומאה דגופיה לדבר רשות עיי"ש], וא"כ נמצא דלכו"ע בדבר מצוה אין זה בגדר דחי' אלא הפקעה בגוף היום, ואיך כתב בהשיחה שיש נפק"מ ביניהם לגבי דבר מצוה אם הוא דחי' או הפקעה בגוף היום?

ואף דלפ"ז קשה דאיך אמר רבי לעיל "אינו צריך הרי הוא אומר וצוה הכהן וגוי", דמשמע דאינו צריך כלל לדרוש פסוק זה דוביום וגוי לחתן כו' ואפשר ללמוד כל הדין מוצוה הכהן, כבר הקשה קושיא זו בהגהות מהר"ב רנשבורג שם ופי' דכוונת רבי דאיי"צ קרא לדבר מצוה וה"ל רק לכתוב לדבר רשות דגופיה והוה מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא עיי"ש, דלדבריו נמצא דבפועל כשטרח וכתב לה קרא וביום הראותו ילפינן הדין דחתן מפסוק זה, וא"כ נמצא דגם לרבי ה"ז הפקעה בעצם היום.

[בנוגע לקושיית מהר"ב רנשבורג לכאורה י"ל דמדיוק לשון רש"י שם בד"ה אבל משמע דלרבי אין ללמוד מ"וצוה הכהן וגוי" **דבר הרשות** בטומאה דגופיה מטומאת הבית דחידוש הוא, אבל **דבר מצוה** שפיר יש ללמוד כיון דיש ק"ו בדבר מצוה, ושפיר קאמר רבי "אינו צריך" דלדבר מצוה לא צריך קרא "וביום", [משא"כ רבי יהודא חולק ע"ז וסב"ל דאפילו דבר מצוה אי אפשר ללמוד משם], אלא דלאחר שיש קרא דוביום בטומאה דגופיה לדבר מצוה, שוב יש ללמוד גם דבר הרשות בטומאה דגופיה עיי"ש, אבל גם לפ"ז סו"ס יש קרא דוביום וילפינן ממנו דבר מצוה בטומאה דגופיה ואכתי קשה כנ"ל, וראה גם בחידושי הריטב"א שם דגם בדבריו לכאורה צ"ע דהתחיל לומר דלרבי שפיר אפשר ללמוד קולא דהמתנה בטומאה דגופיה שהוא קל, ואח"כ הקשה לרבי דאיך יליף דבר רשות בטומאה לגופיה עיי"ש, ועי' גם בסי' מצבת משה שם שהקשה כן].

ואפשר לומר בזה עפ"י מה שפירש שם במלה"ר בארוכה שהקשה דאיך שייך לומר לרבי שהוא חידוש והרי רבי סב"ל דאף מחידוש שהוא לחומרא גמרינן להקל כמ"ש הריטבי"א שם, ועוד דלרש"י הו"ל להגמי' לומר ואי כתב רחמנא וצוה ה"א דמהכא לא ילפינן דחידוש הוא, ועוד קשה דממ"נ אם סב"ל לרבי שהוא חידוש א"כ איך ילפינן בפועל דבר הרשות בטומאה דגופיה, דאיזו סברא היא כיון דממתינין לדבר מצוה לכן ילפינן גם לדבר הרשות כיון דזהו חידוש? כן מקשה ג"כ כפי שהקשה מהר"ב רנשבורג דכיון דלפועל צריך קרא דוביום, למה אמר לעיל דאיי"צ?

ותו"ד הוא דכיון שיש חידוש בטומאת הבית אף דבכלל לא שייך בהם טומאה א"כ אם לא הי' כתוב כלל המתנה בטומאה דגופו ה"א דאין המתנה מועיל כלל דסוף סוף טמא הוא אפילו בלי ראיית הכהן, ואף דבבתים אשכחן דקודם שבא הכהן הוא טהור ה"ז משום דהתם גוף הטומאה חידוש הוא וא"כ נהי דגזרה הכהן דכהן יכול לטמאות אותם, מ"מ בלי טומאת הכהן אין זה טומאה, וזה ילפינן ממ"ש ביום הראות דגם בטומאה דגופו צריך ראיית הכהן דוקא, ואם הכהן לא טימא אינו טמא, ובמילא ידעינן דשייך בזה המתנה שלא יבוא הכהן, וכוונת רש"י דאילו הי' כתוב רק וצוה הכהן כו', לא היינו יודעים כלל דבטומאה דגופו צריך כהן דוקא לטומאה ובמילא לא שייך המתנה, אבל לאחר דכבר ידעינן מוביום דבעינן כהן, שוב אפשר ללמוד מוצוה הכהן כו' קולא להמתין מחידוש שהוא לחומרא דצריך המתנה, ומזה יש ללמוד הן דבר מצוה והן דבר הרשות בטומאה דגופיה, ואי"ש מה דקאמר רבי איי"צ וביום הראותו ללמוד דממתינין לו דזה אפשר ללמוד מוצוה הכהן, כיון שכבר יודעים דגם בטומאה דגופיה בעינן כהן עיי"ש.

ולפי פירושו יוצא דלפי רבי באמת ילפינן הדין דדבר מצוה רק מוצוה הכהן ופנו וגו', כי מוביום הראות וגו' ילפינן רק דגם בטומאה דגופיה בעינן ראיית כהן דוקא, ובמילא שפיר י"ל כנ"ל דלפי רבי ה"ז ענין דדחי' ולרבי יהודא דין הפקעה, אלא דלכאורה קשה להעמיס פירושו בלשון רש"י עיי"ש. עוד יש להעיר דלמה לא אמר בגמ' דאיצטריך הפסוק דביום הראות בכדי דנדע שהוא הפקעה, ונפק"מ דאפילו בדיעבד

שהכחן ראה, אינו יכול לטמאות עפ"י ראי' זו. ועי' מאירי שביאר הסוגיא באופן אחר לגמרי ולפירושו יוצא להיפוך דלרבי אין ממתניין לדבר רשות בטומאה דגופיה, משא"כ לרבי יהודא וכפי שביאר שם בהערות, ובזה תירץ שיטת הרמב"ם שלא הביא הדין דממתניין לדבר הרשות אף דפסק כרבי עיי"ש.

ויש להעיר עוד במ"ש ביד דוד שם שהביא קושיית הפנ"י בקו"א בכתובות להסוברין דשבעת ימי המשתה הוא מדרבנן, דהכא משמע דשבעת ימי המשתה הוא מה"ת, והיד דוד תירץ דהכוונה דהרשה התורה במה שאמרה וביום הראות וגו' שהרשות ביחד חכמים לוותר ע"ז דאף דליכא חיוב מה"ת לשבעת ימים מ"מ שמחה של מצוה היא ולכן ממתניין לו עיי"ש, וראה גם בס' מצבת משה שם שכתב דמה"ת הוא רשות, אבל אם משמח מצוה קא עביד והביא בזה כמה דוגמאות כמו בנשבע שלא יטעום ביו"ט דאף לר"א דסב"ל ששמחת יו"ט רשות לא חל השבועה דאם אכיל מצוה קעביד, כמ"ש בס' ארצות החיים סי' כ"ד עיי"ש, ובארץ צבי, דאי נימא כן לא מסתבר לומר דימים אלו הופקעו בעצם מראיית נגעים כיון דאי"ז מצוה חיובית מה"ת. משא"כ להדיעות דז' ימי המשתה הוא מה"ת.

ובמ"ש בסוף סעי' א' דזהו גם הטעם ש"דבר הרשות איכא בינייהו" דאם ילפינן חתן ורגל מק"ו דזהו רק בגדר דחי' מסתבר שכן הוא גם בטומאה בגופו, אם אם ילפינן מוביום שימים אלו הופקעו מדין ראיית הנגע מסתבר דזהו רק בדבר מצוה דרק דבר מצוה בכחו להפקיע דין ראיית הנגע ולא דבר הרשות עיי"ש, ולכאורה צ"ב דמזה משמע דכיון דיליף מוביום כו' לכן סב"ל דבדבר הרשות בטומאה דגופיה אין ממתניין לו, דלא שייך בזה הפקעה, אבל לכאורה מהסוגיא שם משמע דכיון דסב"ל לרבי יהודא דטומאת בית הוא חידוש ואי אפשר ללמוד כלל מזה דין המתנה, לכן לומד מוביום כו', ובמילא ליכא לימוד על דבר הרשות בטומאה דגופיה דאי אפשר ללמוד מדבר מצוה, ונמצא דאין הפי' דהלימוד מוביום הוא הסיבה בדבר הרשות דאין ממתניין בטומאה דגופיה, אלא הסיבה היא דטומאת בית הוא חידוש ואי אפשר ללמוד ממנו.

ואולי אפ"ל שהכוונה בזה הוא ע"ד שכתבו התוס' שם בד"ה דבר הרשות עיי"ש, דלכאורה למה לא רצה רבי יהודא לומר דומביוס וגוי דאיירי בטומאה דגופו הרי זה קאי גם על דבר הרשות, ומנלי דקאי רק על דבר מצוה דוקא, ועי"ז מבאר בהשיחה דכיון דבפסוק זה משמע דהיום נפקע מראיית נגעים אין זה שייך בדבר הרשות.

≈ ≈ ≈

נגעים באים לטובת בני"י

ב) במ"ש בסעי' ב' שהנגעים באים לטובת האדם, ראה גם ברמב"ן תזריע יג,ז, ובס' אמרי שמאי (ויקרא אות ק"ו) פירש דבריו שהנגעים הם לטובת בני ישראל אם יחטא מישחוא מהם ה' ישלח נגע צור כדי שיחזור בתשובה ויתרפא עיי"ש, ושם באות ק"ז מביא ג"כ בענין זה שהנגעים הם לטובת ישראל, וכמבואר דע"י שניתן הבית מצאו מטמוניות זהב כו', ושכן הוא גם בנגעי בתים כמ"ש במושב זקנים שם שהיו שם בגדים שהיו משמשי ע"ז ובני"י לא ידעו איזו מהן לפיכך נתן הקב"ה נגע בהבגדים שהיו משמשי ע"ז כדי שישרפו אותם, דגם בזה מודגש איך שהוא לטובת בני"י.

~~~~~

### אמה טרקסין

הת' שניאור זלמן פבזנר  
≈ תלמיד בישיבה ≈

**בגליון** כה הקשה הרב מ.ש.על הסברא שכתבתי בגליון כד שלשיטת הרמב"ם במשכן לא ה' צריך מקום קבוע (אמה טרקסין) בין הקודש לקה"ק ובבהמ"ק צריך מקום קבוע כי ענינו של מקום קבוע הוא הפסק מקום לפני קה"ק כדי לעורר יראה וכבוד לקה"ק ולכן במשכן שהיו מפרקים אותו בכל משא ומשא ואהרן ובניו פירקו הפרוכת לכסות הארון אי"כ ההפסק לא כ"כ מעורר יראה וכבוד כי זה לא הפסק גמור כי לפעמים מפרקים זה,

משא"כ בקה"ק שבבחהמ"ק שאף פעם לא פירקו האמה טרקסין לכן זה הפסק קבוע ולכן צ"ל דוקא בבנין.

וע"ז הקשה הרב מ.ש. שהרי גם בבחהמ"ק נכנסו לתקן קירות הבית כלי המשנה (מדות פ"ד מ"ו) "ולולין היו פתוחים בעלי לבית קדשי הקדשים שבהן היו משלשלין את האומנין בתיבות וכ"ו ולכן כתב שאפ"ל שזה שנכנסו לפעמים לא מראה על העדר קדושת המקום.

**אלא** שי"ל שאין הנידון דומה לראי שהרי הדיון על אמה טרקסין אם קבוע או עראי נוגע דבר ראשון למציאותו של האמה טרקסין גופא כלומר כיון שענינה של אמה טרקסין הוא הפסק א"כ נוגע כאן אם ההפסק הזה של אמה טרקסין הוא קבוע או עראי ובמילא במשכן שאת **הפרוכת גופא** פירקו ועברו לקה"ק א"כ ההפסק עצמו לא עמד תמיד ובמילא ראית הפרוכת לא גרמה כ"כ יראה וכבוד, משא"כ בבחהמ"ק, שאת האמה טרקסין גופא לא שברו וא"כ הפסק זה גופא לא התבטל וא"כ האימה שמטיל גוף ההפסק נשאר.

**וי"ל** שמטעם זה (שהכניסה לקודש הקדשים במשכן גורם קצת היפך מאימה וכבוד) זה הסיבה שנצטוו (במדבר ד, יח-כ) "אל תכריתו את שבת משפחת הקהתי וגו' בגשתם את קדש הקדשים אחרן ובניו ובאו ושמו אותם וגו' ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו" וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א (לקו"ש ח"ח שיחה ב' לפי במדבר הערה 28) שהאיסור הוא לא רק כדי שלא יבואו לנגוע אלא גם שמצד הענין דלראות לא יבואו והטעם אפ"ל כנ"ל כי זה גורם היפך הכבוד שנכנסים לפרק המשכן וי"ל שגם כאשר לא רואים אבל יודעים מזה ישנו כבר חסרון בהפסק ולכן ההפסק הוא באופן עראי.

**וגם** להעיר שאה"נ, לטעם זה החסרון הוא לא בקדושת המקום (כמו שהבין הרב מ.ש.) כמבואר בגליון כד שזהו טעם בפ"ע שאינו שייך לעצם קדושת המקום אלא רק **שההפסק** הוא עראי כמבואר שם בארוכה.



## מ א מ ר י כ " ק א ד " ש

### המשכה ע"י תורה והמשכה ע"י מצוות

הרב שלום דובער הלוי וויינבערג  
≈ קנוס סיטי, מיזורי ≈

**בקונטרס** ב' אייר השתא מבאר (באות ב') שמצוות - "קדשנו מצותיך" - הם בדוגמת מקיף דאירוסין, ותורה - "ותן חלקנו בתורתך" הו"ע הנישואין, המשכה בפנימיות, ועד שהאדם קולט את ההמשכה, ועד שנעשית חלקנו (דישראל)."

**והנה** באם "חלק(נו" מורה על המשכה בפנימיות וכו', הרי לכאוי גם בנוגע למצוות נאמר "קדש(נו", שמורה על ענין פנימי ולא רק על מקיף דאירוסין!

**ובפשטות** י"ל, שעפ"י מה שמבאר להלן בסעי' ד' וה' שגם ע"י קיום המצוות "נמשך" . חיות להאדם שמקיים המצוות, חיות פנימי . . אלא שכ"ז הוא רק בחיצוניות הלב ולא נקלט עדיין בתוך תוך עומק לבבו ולכן נק' ארוסה" ואשר "גילוי ענין זה הוא בהנישואין ד'ותן חלקנו בתורתך", הרי מובן שגם במצוות י"ל התואר ד"קדשנו" - באופן פנימי, ברם, כיון שעדיין לא בא לגילוי א"א להדגיש (בגילוי) ה"קדש(נו" כמו שמדגישים בנוגע לתורה - "חלק(נו".

■ ■ ■

## נ ג ל ה

-----

### אמירת פרשיות הקרבנות מעומד

הרב מאיר יחיאל קנאבלאך

≈ ספרינג וואלי ≈

**בשׁו"ע** אדה"ז הל' השכמת הבקר סימן א' סעי' ט' כתב בא"ד וכשיאמר פ' הקרבנות יאמר ביום שהוא זמן הקרבנות ולא בלילה אבל אצ"ל מעומד כמו הכהן שהי' עובד מעומד מאחר שהוא איננו כהן וכו' אבל בהל' הנהגות אדם בבקר סימן א' סעי' יד כתב וז"ל צריך לומר פרשת הקרבנות מעומד דוגמת הקרבנות שהי' מעומד עכ"ל א"כ דבריו נראין כסותרין ומה מנהגנו בזה והטעם?

**וגם** בהל' ברכת השחר ס"י מח סעי' א' כתב טוב לומר מעומד\*)

\*ראה לקו"ש חיי"ת ע' 414 המערכת.

~~~~~

משלוח מנות ע"י החלפת סעודות

הרב בן ציון ריבקיין

≈ לואיס, מיזורי ≈

(א) כתב הרמב"ם בפרק ב' מהל' מגילה: כיצד חובת סעודה זו וכו'. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שתי מיני אוכלין לחבירו שנא' ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד וכל המרבה לשלוח רעים משובח, **ואם אין לו מחליף עם חבירו זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו** כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו, ע"כ.

ועיין כסף משנה שציין מקורו של הרמב"ם מהא דא"י בגמ' מגילה (ז:): אב"י בר אבין ור' חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי. ופירש רש"י שם בד"ה מחלפי סעודתייהו - זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשנ"י סועד חבירו עמו. ע"כ. אך הר"ן פליג על פירוש זה וז"ל "הו" מחלפי סעודתייהו להדדי - לא הי' לאחד מהם כדי שיוכל לשלוח לחבירו ולהשאיר לעצמו ולפיכך היו שולחין סעודתם זה. לזה כדי לאכול סעודת פורים ולקיים מצות משלוח מנות", ע"כ. והיינו דפליגי רש"י והר"ן, דלרש"י החליפו סעודות במשך שנתיים שאחד מהם שלח סעודה בשנה ראשונה, ובשנה שני' השני שלח לו בחזרה. ועיין בבית יוסף ס"ס תרצ"ה שהק' עליו "וקשה לי על דבריו דא"כ לא היו מקיימים משלוח מנות איש לרעהו ואם תאמר שהיו שולחים מנות איש לרעהו א"כ מאי אתא לאשמועי' ע"כ.

והיינו דאם רק אחד מהם שלח לחבירו את סעודתו א"כ איך השני (שקיבלו) קיים מצות משלוח מנות ואם נאמר שבלעדי מה ששלח סעודה שלח משלוח מנות א"כ מאי קמ"ל. (ולקמן בעז"ה נביא כמה תירוצים באחרונים ליישב ד' רש"י). אמנם, הר"ן פליג ע"ז וס"ל דשניהם שלחו סעודות **באותה שנה** ולא במשך שנתיים (כפירוש רש"י) ובזה קיימו מצות משלוח מנות (ולקמן נבאר בעז"ה מאי קמ"ל בזה שמקיים משלוח מנות, למה יגרע ממשלוח מנות אחרים ומה איכפת ל"י אם שולח זה גם בתור סעודת פורים).

והרמב"ם מפרש כפירושו של הר"ן שהחליפו זל"ז באותה שנה ומזה יצא לו להלכה מגמ' זו דיכול לקיים משלוח מנות ע"י החלפת סעודות. אך בקובץ "הערות וביאורים" ח"י אדר ש.ז. (ע' 27) מביא הרב י.ז. ראטנשטרייך ש"י בשם חבר הבד"צ דק"ק קראון הייטס הרה"ג הרב א.י. הלוי העלער שליט"א דיש לדייק בלשון שכתב **"ואם אין לו** זה שולח לזה סעודתו" ומשמע דיכול לקיים באופן כזה של החלפת סעודתו רק **בדיעבד** אם אין לו לשלוח משלוח מנות רגילים, וצלה"ב למה לא יוכל לעשות כן לכתחילה, ע"ש מה שרצה ליישב בזה.

(ב) ולעני"ד נראה לומר שהדברים כפשטן דהנה מצינו בפוסקים שדין "משלוח מנות" אינו דין רגיל של נתינה בעלמא (ע"פ הל' זכ"י ומתנה של חושן משפט) אלא צריך להיות באופן שגורם שמחה ורעות עם אוהביו ורעיו וכלשונו הזהב של הב"ח בסי"ס תרצ"ה "דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא שש ושמח עם אוהביו ורעיו ולהשכין ביניהם אהבה ואחזה ורעות וכו'", ע"כ (ולקמן נביא בעז"ה יתר ד' הב"ח). ועיי' שערי תשובה סי' תרצ"ה סק"ז שהביא מחלוקת הפוסקים אם יכול לקיים מצות משלוח מנות באופן של מתנה ע"מ להחזיר, ואף דבעלמא קי"ל (קדושין ו:). דמתנה ע"מ להחזיר קני מ"מ במשלוח מנות ס"ל לכמה פוסקים דאינו יוצא באופן כזה "דהכא עיקר התקנה משום שמחה וכיון שחוזר ונוטלו ליכא שמחה" עכ"ל.

וגדולה מזו מצינו בב"ח סי"ס תרצ"ה שהאריך הרבה ליישב שיטת רש"י באותו סוגיא מתמיהת הבית יוסף שהבאנו לעיל (אות א') דאיך קיימו שניהם מצות משלוח מנות באותה שנה. וז"ל הב"ח "ומשמע שרצה לומר (פ"י דרש"י רצה לומר) שלא היו שולחין זה לזה ופשיטא שאין שנה שני מועיל להוציא את חבירו ידי חובת משלוח מנות משנה שעברה, אלא כך הוא הפירוש דכיון דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא שש ושמח עם אוהביו ורעיו ולהשכין ביניהם אהבה ואחזה ורעות א"כ אם יסעוד אחד עם חבירו הרי הם בשמחה וטוב לב משתה יחד ופטורים מעתה מחיוב משלוח מנות וכו'. וכן בכל שנה ושנה אם יחזור ויסעוד אצלו כמו בשנה שעברה נמי יוצאין שניהם ידי חובתן אלא האמת אומר שהיו מחליפים בשנה שני ועיקרו אתא לאשמועי' היא דינא דבסועד אצל רעהו פטורין ממשלוח מנות ולפי"ז אי"צ לפרש כנ"ל שהיו עניים אלא אפי' בעשירים הדין כן וכו'". עכ"ל. ותוכן דעת הב"ח בקיצור - דכיון דכל ענין התקנה של "משלוח מנות" הי' כדי שיהא שש ושמח עם אוהביו ורעיו לכך אם סועד אחד אצל חבירו ולא שלח לו שום משלוח מנות מ"מ קיימו שניהם מצות משלוח מנות כיון שיש הענין של שמחה ורעות וכו'. ומה ששלחו והחליפו אחד עם השני באמת גם בלי הסדר שכ"א שולח בשנה אחרת היו יוצאים ידי חובת משלוח מנות.

עכ"פ, אנו רואים משתי דוגמאות אלו (וכן יש להביא עוד דוגמאות) שעיקר התקנה של משלוח מנות הי' כדי שיגרום שמחה ורעות ובמילא יש בזה נפק"מ להלכה, לפעמים מצינו בזה לקולא (לדעת הבי"ח) שאינו חייב לשלוח מנות ואפשר לקיים מצוה זו גם בלי שום נתינה כלל רק שישעזו ביחד, ולפעמים מצינו לחומרא דגם בנתינה כגון מתנה ע"מ להחזיר דקני בכח"ת כולה לא מהנה הכא כיון שחוזר ונוטלו ובמילא אינו גורם שמחה ורעות (לדעת כמה פוסקים).

ג) וע"פ כל הנ"ל נראה ליישב בטוב טעם ודעת דברי הרמב"ם שהבאנו בתחילת דברינו דס"ד דדוקא בדיעבד "אם אין לו" יכול לקיים משלוח מנות באופן של החלפת סעודות, והוא משום דס"ל דבאופן כזה שמחליפים סעודות דהיינו שהתנו והסכימו שכ"א יתן חליפי סעודת חבירו הוי כעין מסחר ועסק שעשו ביניהם ואינה מתנה רגילה שאחד נותן לחבירו ובמילא אינו גורם שמחה ורעות **כל כך** ולכך ס"ל להרמב"ם דלכתחילה אינו נכון לקיים משלוח מנות באופן זה, אך מ"מ ס"ל להרמב"ם דבדיעבד מהני כיון שסוכ"ס נותן לו מנות (ואינו דומה למתנה ע"מ להחזיר דלא מהני לכמה שיטות דהתם הרי חוזר ונוטלו, ולקמן בסמוך בעז"ה נביא שהט"ז ביאר בדעת רש"י דהחלפת סעודות באותה שנה גם בדיעבד לא מהני).

שום ראיתי שבעיקר סברתי שהחלפת סעודות אינה מתנה רגילה ולכך אינו יכול לקיים בזה משלוח מנות לכתחילה, כיוונתי לדברי הט"ז ס"ס תרצ"ה סק"ה, שם מביא פרש"י בהסוגיא דהחלפת הסעודות וקושיית הבי"ח עליו (ואינו מביא תירוץ הבי"ח שהבאתי לעיל אות ב' ומתרץ הט"ז באופן אחר) וז"ל "ונלענ"ד לרש"י הוה רבואת בזה שהיו אומרים בפירוש שזה יאכל עם זה ואח"כ להיפוך והוה אמינא דהוה **כמו הלואה** ואין כאן מנות דהוא מתנה דוקא קמ"ל דאפ"ה היו יוצאין דהיינו שבשנה זו יצא זה שמזמין לחבירו וחבירו הי' שולח לאיש אחר ולשנה שני' הי' להיפוך, אלא שיש לדקדק למה לא פרש"י באמת הכל על שנה א' ושניהם יצאו ואפשר לומר **דבזה הוה באמת הלואה גמורה כיון שנראה לכל שתיכף מקבל תשלומין** והי' תנאי ביניהם משא"כ אם היו בשתי שנים לא הי' נראה כמו תשלומין בשנה ולא זו בזו". עכ"ל. הרי שפירש הט"ז בדעת

רש"י דהחלפת סעודות באותה שנה גם בדיעבד לא מהני והיינו משום דאינה נחשבת כמתנה אלא כהלואה, ולפי"ז בודאי י"ל דס"ל להרמב"ם מטעם זה דאינו נכון להחליף סעודות לכתחילה כיון שאינה מתנה רגילה אלא דבזה פליג הרמב"ם ארש"י דלדעת הרמב"ם בדיעבד מיהני כיון שסוכ"ס נתן לו מנות ואינו חוזר ונוטלו ואף שהתנו ביניהם מ"מ נתן לו מנות ובמילא יש ביניהם קשר של שמחה ורעות וק"ל, ולדעת רש"י גם בדיעבד לא מהני דכיון שזהו הלואה ולא מתנה אין בזה שום ענין של שמחה ורעות ודו"ק היטב כי קיצרת קצת.

(ד) ובעיקר ענין זה שכתבתי שעיקר התקנה של משלוח מנות הוי משום שמחה ורעות, עיי' שו"ת חת"ס או"ח סי' קצ"ו ובמשנת יעב"ץ להגר"ב זולטי ז"ל או"ח סי' פ' שהאריכו בזה והביאו שבאמת מובא בפוסקים שני טעמים, טעם אי משום שגורם שמחה ורעות וטעם בי משום הרוחה כדי שיהי' מספיק לסעודת פורים, אך נראה שדעת רוב פוסקים דהוי משום שמחה ורעות וא"כ שפיר מתפרשים ד' הרמב"ם כנ"ל. אך אפי' אם נאמר שדעת הרמב"ם משום הרוחה ג"כ נוכל לבאר ד' הרמב"ם הנ"ל - דברה"ג שמחליפים סעודות אין כאן הרוחה אמיתית כיון שכ"א נותן ולא רק מקבל ולכך לכתחילה אינו נכון לעשות כן ורק בדיעבד מהני ודו"ק היטב בכל זה.

~~~~~

## תדיר ומקודש

הת' אליהו נתן הכהן סילבערבערג  
~ תלמיד בישיבה ~

**בשו"ע** אדה"ז (סי' כ"ה ס"ג) פסק כהשיטות (הנ"י ועוד) שהטעם דקדימת ציצית לתפילין הוה משום תדיר ואינו תדיר תדיר קודם.

**וידוע** מה שהקי' השאג"א (בספרו סי' כ"א) על שיטה זו, מבעיית הגמ' (זבחים צא.) תדיר ומקודש איזו קודם, והוא בעיא דלא איפשיטא, ושלכן פסק הרמב"ם (הל' תמידין

ומוספין) דיקדים איזה מהן שירצה, וא"כ איך אמרינן דיקדים הציצית משום דתדירי הא התפילין הוו מקודש יותר.

**והנה** בפשטות אפ"ל דאדה"ז פסק (דלא כהרמב"ם) שתדיר קודם למקודש (וכמו שפסק הטי"ז סי' תרפ"א). ואולי דהלך בזה לשיטתו, וכדלקמן.

**בשו"ע** סי' ח' איתא דיעיין בחוטי הציצית כדי שלא יהי' ברכה לבטלה, וכבר האריכו הנו"כ בביאור דבריו דלכאוי' באם פסולין הציצית עובר על לבישת בגד דדי' כנפות בלא ציצית ולמה כתב משום ברכה לבטלה.

**ובס'** לקח טוב (כלל ט"ו, אות י"ב) הביא רא"י מזה דכמות אינו מכריע איכות. דהא האיסור דברכה לבטלה הוא קום ועשה, משא"כ לבישת בגד בלי ציצית הוו שוא"ת (כדאיתא בריש מסכתא יבמות), אבל בלבישת בגד בלי ציצית עובר בכל רגע והוה ריבוי (בכמות) בעבירות, משא"כ הברכה לבטלה הוה רק פעם א', ומ"מ רואים דהשו"ע נקט האיסור דברכה לבטלה דהוה חמור יותר (באיכות) - קום ועשה.

**אבל** אדה"ז בשלחנו (סי' ח' סעי' י"ג), לא הביא הטעם דברכה לבטלה, ובפשטות סב"ל דצריך לעיין שלא יהי' לבוש בציצית פסולין. וי"ל דהוא משום דסב"ל שריבוי הכמות (האיסורים בלבישת בגד כזה), מכריע האיכות (הברכה לבטלה).

**והנה** לאח"ז בלקח טוב (שם, אות י"ט) כתב דבעיית הגמ' דתדיר ומקודש יש לפרש שהוא באם אמרינן, דכמות מכריע האיכות (- תדיר המקודש) או שאיכות מכריע (המקודש קודם). ולפי הנ"ל דאדה"ז סב"ל דכמות מכריע האיכות מובן למה פסק כהטי"ז (- תדיר קודם להמקודש. ושלכן איכא למימר דציצית קודמין לתפילין מדין תדיר קודם, וק"ל.

~~~~~

ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו

הרב יהודה קעלער

≈ מח"ס צורת הבית עפ"י שיטת הרמב"ם ≈

תנן במס' מדות פ"ד מ"ז [הוצאת קאפאח] "וההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו דומה לארי שנא' הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד מה הארי צר מאחוריו ורחב מלפניו, אף ההיכל צר מאחוריו ורחב מלפניו". ופ"י הרמב"ם "והיתה כללותו כלומר כל ההיכל מאה על מאה, אלא שהיו מצדדין את הבנין מעט כדי שיהא כזה צר מפאת מערב וכל שיוצא למזרח מתרחב כתבנית הארי אשר לפניו רחב יותר מאחוריו".

ורבינו צר ציורו כזה:

וכתב ע"ז הרע"ב ד"ה צר מאחוריו: "וצד מערב ורחב מלפניו לצד מזרחי ולא אתפרש לי האידך, שהרי מאה על מאה הי' בשוה:" עכ"ל.

וכן פסק רבינו בהל' ביה"ב פ"ד הל' ט' "וההיכל היה בניינו רחב מלפניו וצר מאחוריו כמו ארי...".

והנה רוב המפרשים פירשו צר מאחוריו ורחב מלפניו שלא הי' האולם אלא על פני המזרח כזה:

אמנם רבינו לא נראה לו הפירוש הזה ופשוט הוא לפי שאין שום דמיון לציור הזה לארי", ועוד שזה נגד משמעות לשון המשנה מדות פ"ד מ"ו "וההיכל מאה על מאה על רום מאה" אך עדיין צריך ביאור היאך זה יתאים עם מה שכתוב צר מאחוריו ורחב מלפניו.

והעירני הרי י.ד.ל. שיש לתרץ בפשיטות שמה שהי' מאה על מאה אמה זהו כשמודדים מאמצעיתו, אבל מאחריו הי' קצת פחות ממאה אמה ומלפניו קצת יותר רחב ממאה אמה כזה:

ואל תתמה היכן מצינו מדידה כזאת? הרי מפורש במדות המזבח במדות פ"ג "...נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה . . שנא' והאריאל שנים עשרה ארך בשנים עשרה רחב רבוע יכול שאינו אלא שנים עשרה על שנים עשרה כשהוא אומר אל ארבעת רבען, מלמד שמן האמצע הי' מודד שנים עשרה אמה לכל רוח" ע"כ. הרי מצאנו ראינו מדידה כעין זו.

ויש להוסיף שבשטח של ששים אמה של ההיכל לא הי' חסר ולא יתיר אמה שלמה אחת, ושם הרי הוא עיקר המדידה כמ"ש במשנה שם . . מן הצפון ודרום שבעים אמה כותל גובה חמש . . ובית הורדת המים שלש אמות והכותל חמש אמות והאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום" ומכיון שבשטח הזה לא הי' עדיף או חסר אמה שלמה לא הזכירו את זה כמו שכתב רבינו בפירוש מדות המזבח, נמצא עשרים ושמונה על עשרים ושמונה . . הם עשרים ושמונה וארבעה טפחים על עשרים ושמונה וארבעה טפחים אלא שלא מנה את הטפחים מפני שהם פחות מאמה, אמרו כיון דלא הוי אמה לא חשיב לה (מנחות ד"ז ע"ב) וי"ל שמה שחסר במערב הוא אותו שיעור שעודף במזרח ונמצא השטח כמו מאה על מאה מרובע בדיוק ודו"ק.

≈ ≈ ≈

ביאור בהל' ביאת המקדש פ"ח הל' י"ג

כתב הרמב"ם בהל' ביאת המקדש פ"ח הל' י"ג "כמה מים צריכין להיות בכיור אין פחות מכדי לקדש ממנו ד' כהנים שנאמר אהרן ובניו והיו אלעזר ואיתמר ופנחס עמהם הרי ארבעה".

וכתב ע"ז מרן בכ"מ "מימרא שם כתבתיה בסמוך וכתב רבינו פסוק הכתוב בפרשת כי תשא שאין כתוב בו אלא אהרן ובניו והוצרך לכלול פינחס עמה כדי שיהיו ד' ותמיהא לי שבזמן שנאמרה אותה פרשה עדיין לא מתו נדב ואביהוא וא"כ הוה לי לאצרוכי שיהיו מים בכיור כדי לקדש ה' או ששה ורש"י גריס ורחצו ממנו משה ואהרן תרין ובניו תרין והוא פסוק הכתוב בפרשת פקודי והשתא ניחא דה"ק יהי בכיור מים שיעור שירחצו ממנו משה ואהרן ושנים מבניו דמיעוט רבים שנים דאלי"כ הול"ל וכל בניו" עכ"ל.

והנה צ"ל מאי טעמא שהביא רבינו פסוק של פי כי תשא ולא הביא הפסוק מפי פקודי שכתוב בגמ' (ואף אם נימא שמצא גירסא אחרת, הא גופא צריך ביאור למה בחר רבינו בנוסחא זו ולא בנוסחא שבגמ' שלנו).

וי"ל עפ"י הכלל ש"דרכו של הרמב"ם ליקח הדרשה היותר פשוטה ואע"ג דבגמרא אדחייא לה ולפעמים מביא פסוק שלא נזכר בגמרא כלל מאחר שהוא מבואר יותר וכו"ו והכי נמי כיון שהפסוק ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו וגו' הי' רק הוראת שעה, ולא ילפינן מינה לדורות, ובפסוק ורחצו ממנו אהרן ובניו, שרוב ארבעים שנה לא היו נדב ואביהוא, ומבניו שכתובים בתורה הרי היו רק אלעזר ואיתמר ופינחס, ולא בא הכתוב לסתום אלא לפרש, ולפיכך למדים מן הפסוק הזה שצריכים מים כדי לקדש מהן ד' כהנים ודו"ק.

~~~~~

## ספק ברכות

הת' אברהם קעלער

≈ תלמיד בישיבה ≈

**בגליון** כז העיר התי' י.ל. אודות שנתפשט המנהג אצל אנ"ש לברך על אורז כמה ברכות, לצאת כל הדעות, ומקשה התי' הנ"ל איפה המקור לזה, ועוד כתב דמשמע מאדה"ז דיכול לברך לכתחלה שהכל.

**והנה** שמעתי מאי מאניש שיחיו, ששאל אצל רז"ש דבורקין ע"ה אודות ענין זה ואמר אליו כדלהלן:

**(א)** שאם הי' כזה סברא בטח הי' אדה"ז כותב אותה. (סברא כזו בטח לא נעלם מעיני אדה"ז) אלא כנראה שזה סתם סברא שבדו אנשים מליבם. ואכן לזה התכוין לזה התי' הנ"ל.

**(ב)** מה שכתב אדה"ז וירא שמים יאכל רק בסעודה . . (אין הפי' כדסבר התי' הנ"ל שצריך לברר אם הוא ירא שמים, אלא) פי' שזה **תנאי** ביראת שמים (-כשנוהר לאכול אורז רק בתוך הסעודה הי' ירא שמים) וכן כל מקום שכותב אדה"ז וירא שמים - פי' שזה **תנאי** ביראת שמים. ע"כ.

**אבל** בטח הי' יותר טוב לומר שהכל מלומר כמה ברכות, מכיון שסברא זו לומר שהכל הביא אדה"ז בסידורו, משא"כ הסברא לומר כמה ברכות לא הביא אדה"ז בסידורו.

■ ■ ■

## ש ו נ ו ת

-----

### הערות וציונים לדרך מצותיך

התי' יוסף יצחק קעלער  
≈ תות"ל 770 ≈

**בגליון** די"א ניסן האריך הרא"ח אודות הספר דרך מצוותיך [וציין שכשמעיינים בדרך מצוותיך רואים שהעיקר והיסוד הם המאמרים משנים **תקס"ג ס"ו**].

**ולהעיר** שמצות יעוד או פדיון אמה עבריה מיוסד על ד"ה וכי ימכור איש את בתו ש"פ משפטים **תקנ"ח**.

**ומצות** אהבת ישראל מיוסד על ד"ה תמים תהי' (שנדפס עם הגהות הצ"צ באוה"ת שופטים ע' תתלח) הנזכר בסה"מ הקצרים ע' תרכו ע' 178.

**ומצות** ציצית מיוסד על ד"ה ויקח קרח **תקס"ב** הנחת אדמו"ר האמצעי (המשל בדף טו ע"א נמצא בסה"מ תקס"ב ע' רכג).

**ההמשך** שם אודות ג"ע התחתון והעליון נמצא בסה"מ הנ"ל ע' רכח.

**הקטע** בדף טז ע"א אודות ענין הציצית שהן השערות דמוחין נמצא שם ע' רכט.\*

**אבל** המאמר ויקח קרח שבלקו"ת מיוסד על הנחת ר' משה בן אדה"ז כפי שכתבתי בגליון דר"ה תשמ"ט עי"ש בארוכה].

**וכתב** שם אודות מצות מילה שפרק א' נמצא בסידור דף קמב,א. פרק ב' נמצא גם שם. פרק ג נמצא באוה"ת שבועות ע' קיא.

**ובאוה"ת** בראשית-ג דף תרלב,ב מציין שזה תורה מחורף תקס"ג.

**ולהעיר** שגם אות ג נמצא בסידור שם קמב,ג (שו"ה שע"י וזהו ענין טעות דורות הראשונים) ומשם נעתק באוה"ת שבועות שם [וכל המאמר באוה"ת שבועות ע' קט ואילך הוא מאמר זה שבסידור (ד"ה בעת ההיא אמר ה' ליהושע עשה לך חרבות צורים) בתוס' הגהות].

**ומה** שהביא הציון. באוה"ת בראשית ג דף תרלב,ב שזה תורה מחורף תקס"ג קאי אד"ה להבין הטעם שבדורו של אחאב שנדפס במאמרי אדה"ז ענינים ע' פו (ערך אחדות).

**עוד** כתב שבדרך כלל לקח ברובם הנחות מכ"ק אדה"א כמו שרואים גם במקומות אחרים שהעתיק ההנחות הנ"ל בסגנון שלו הוציא הציונים "וד"ל"י "וכמשי"ת" וכן דילג על הרבה משלים, והסוגריים וכו'.

**ולהעיר** שלפעמים הרכיב ב' הנחות ביחד וכגון מצות העומר וספירה מיוסד על ד"ה וספרתם לכם דחג השבועות תקס"ד ומורכב מהנחת אדמו"ר האמצעי הנדפס בסידור שז"ג ואילך והנחת מהרי"ל הנדפס בלקו"ת במדבר י'א [וד"ה וארי' כבקר הנדפס שם יא, א].

**ואילו** מצות אכילת קדשי קדשים לכהנים אות א מיוסד על ד"ה כי הוא יברך הזבח שבת פ' [ויחי] תקס"ה בסעודת שחרית הנחת ר' משה בן אדה"ז נדפס בסה"מ תקס"ה ע' קסב ואילך.

**ואות** ב' מיוסד על ד"ה אכלו רעים שתו ושכרו דודים מליל ש"ק פ' ויחי תקס"ה בסעודה הנחת ר' משה בן אדה"ז נדפס בסה"מ תקס"ה ע' קנ ואילך.

**[ואות** א דמצות דין עבד עברי מיוסד על ד"ה ואלה המשפטים תקס"ה הנחת ר' משה בן אדה"ז שנדפס בסה"מ תקס"ה ע' רמז ובשינויים קלים בתו"א משפטים עד, ג].

**עוד** כתב שמצות תפילין הוא ד"ה שימני כחותם הנדפס בסידור שער התפילין עם תיקונים כהנ"ל.

**המאמר** הנ"ל עם הגהות מאוחרות ותיקוני לשון נדפס באוה"ת שה"ש - ב ע' תשכט ואילך.

**המאמר** הנ"ל עם הגהות מאוחרות שנכתב כמה זמן לאחר כתיבת מצות תפילין. נדפס בלקו"ת שה"ש מד, א ואילך.

**ולהעיר** שהמאמר שבאוה"ת הוא מאמר אחר לגמרי ואילו המאמר שבלקו"ת הוא כני הנחה אחרת (אולי הנחת המהרי"ל).

**[הביאור** שבלקו"ת הנ"ל נדפס עם הגהות אחרות באוה"ת עקב ע' תרכו-תרכט בד"ה ארץ הרים ובקעות ובתוס' הגהות באוה"ת שה"ש - ב ע' תשלג ואילך ובלי ההגהות בהנחות הרי"פ ע' פב ד"ה והחיות רצוא ושוב].

ואות ה' של מצות תפילין נעתק מד"ה להבין בענין תפילין שנדפס בסה"מ עינים ע' תנב (- תנג).

**(ובמקורות** הכת"י ע' תקמה צויין שנדפס מצילום גוכ"ק אדהאמ"צ 1003 (לד,א), וכבר הערתי במקום אחר שהמאמרים שבכ"י הנ"ל הוא מהשנים תקנ"ח - תקס"א).

**[ובע' תנה** בשוה"ג שנפסק המאמר באמצא הכתיבה, וכן בדרך מצותיך חסר ההמשך, והוא פלא].

**עוד** כתב שפרק מד שבשרש מצות התפילה הוא לשון הלקו"ת פ' פנחס דף עה,ב (והוא משנת תקס"ה ראה בסה"מ שם ע' תשנ) עם הגהות נמצא באוה"ת פנחס ע' א' צא עם הגהות מאוחרות.

**ולהעיר** שכבר בע' תשמח צויין "תורה דשבת פ' פנחס ע"פ צו את בניי את קרבני לחמי לאשי".

**המאמר** שבע' תשנ (שכנ"ל מתחיל בע' תשמח) ועם הגהות באוה"ת ע' א' צא נעתק לקמן בפרק מו (דף קמה).

(\*) לאות ג בענין התכלת וחלבן שבציצית ראה ביאור שלח תקס"ה סידור פב, ב-ג לקו"ת שלח מה ב,ג)

~~~~~

תספורת בל"ג בעומר

הרב יצחק מאיר גורארי'

≈ משפיע בשיבת תו"ת ≈

מאנטרעאל קאנאדא

בנוגע לתספורת בל"ג בעומר האם מנהג חב"ד הוא להסתפר בל"ג בעומר או לחכות עד ערב חה"ש דוקא - הנה שמעתי מאי ששמע מכ"ק אד"ש לפני כארבעים שנה לערך, שעפ"י קבלה א) אין להסתפר בל"ג בעומר, ב) יש כוונא וענין להסתפר בערב חה"ש שזה נוגע להחכנה לקבלת התורה בחה"ש, ע"כ מפי השמועה.

והנה בשמועה זו הי' כמה תמיהות א' כדי לברר אם השמועה היא נכונה צריך למצוא המקורות. ב' בפועל ראינו שכ"ק אד"ש בעצמו הסתפר כמה פעמים ביום ל"ג בעומר. ג' בפועל ראינו כמה פעמים שכ"ק אד"ש לא הסתפר בעה"ש, (שבזה לכאוי אין נפק"מ אם הסתפר בל"ג בעומר בשנה ההיא אם לאו, שהרי יכול להיות שמותר להסתפר בל"ג בעומר, ועכ"ז יהי מצוה להסתפר (אפי' עוה"פ) בעה"ש).

הנה מצאתי בסה"מ תרכ"ט בד"ה איש כי ימרט ע' ק"מ וז"ל: אבל ע"י ספה"ע בררו המדות להיות בבחי' איש הוא תקון המדות בבחי' אתכפיא שז"ע כי ימרט ראשו טהור הוא כו' (אלא שאין מגלחין עד ערב שבועות שא"א להעביר המותרות עד שמתחילה יתבררו ויתפרדו להיות בפני עצמו כו', ויש מגלחי' בל"ג בעומר י"ל היינו ענין שגלשו מהר הגלעד גל הוא ל"ג בעומר כמ"ש בסידור ע"פ עד הגל מיהו ע"פ הקבלה אין לגלח עד ערב שבועות כו' וני"ל משום דהוד שבהוד שזהו בחי' ג"ל הנה זהו כשמונים הז' מדות כל א' כלולה מז' אז הוד שבהוד הוא בחי' ל"ג. משא"כ כשמונים הנשי"ב הי"ח וה"ג וכל א' כלול מה' אז הוד שבהוד הוא בחג השבועות כו') עכ"ל.

נמצא שזה מאמת השמועה בזה שיש מקום ומקור להנהגה זו, אבל בנוגע להנהגה בפועל עדיין לא ברור, כי מזה שראינו הנהגת כ"ק אד"ש, יש מקום לומר שלפועל, מעשר רב, שעושים כה"ש מגלחין בעומר". ומאידך ידוע שאין ללמוד כללים מהנהגת הרבנים, כי יש להם ענינים אחרים וחשבונות אחרים, שזהו רק עבור הרבנים ולא שייך לכולם.

והנה שמעתי מהרה"ח רמ"ז הלוי גרינגלאז שליט"א, שבלי"ג בעומר תשי"ד, שבא אז להרבי בפעם הראשון לאחר שנים כו', ונתנו לו רשות לעמוד קרוב מאד לכסאו של אדמו"ר מהרי"ץ נ"ע, הנה בעת ההתוועדות דל"ג בעומר הבחין בשערותיו של אדמו"ר נ"ע שנסתפרו זה עתה, ולאחרי ההתוועדות שאל מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, האם באמת השערות נכונה, היות והיו שמועות וקבלות שבלי"ג בעומר אין מסתפרים, וענה לו כ"ק אדמו"ר שליט"א, בפשיטות, שמסתפרים בל"ג בעומר, ע"כ.

ומזה שלא אמר לו אז, שזהו מנהג בית הרב, או מנהג הרב, משמע שזוהי הוראה והנהגה כללית.

והנה כ"ז הוא הסבר למה שרואים שכי"ק אדי"ש (וכן אדמו"ר מהרי"ץ נ"ע) הסתפר בלייג בעומר (עכ"פ פעמים אחדות) אבל למה לא הסתפר בערב חה"ש, והרי במאמר זה מבאר במעלת ההסתפרות אז דוקא כהכנה לקבלת התורה.

וי"ל בזה, שכיון שבזה לא היתה הוראה מפורשת הרי כבר לא יכולים אנשים שבערכינו ללמוד מזה הוראה אלינו שהרי בנוגע לזה גופא, הנה במאמר זה גופא לעיל מזה (ע"י קנט) אי וז"ל:

והנה טהרה מביאה לידי קדושה, ובכהנים דכתיב לי קדושה קדושים יהיו כתי' לא יגלחו כי קדושה הוא כד תלי שער, והיינו שכשהמשכה ממקום עליון ביותר אזי ההמשכה דוקא ע"י שערות . . . שאל"כ עפ"י עילה ועלול לא היו יכולים לקבל וכו' משא"כ מבחי' שלמטה כשנמשך דרך בחי' השערות יוכל להיות יניקת החיצונים כנ"ל. וכנודע משל לזה מענין שיחת חולין של ת"ח דוקא. משא"כ השיחה של שארי אנשים הם דברי הבאי כו' ע"כ.

ואח"כ אחר ביאור הענין (בסוגריים) למה אין מגלחין עד ערב חה"ש, מבאר "ואח"כ (היינו לאחר ספה"ע, וההערה שם שמגלחין ערב שבועות דוקא-הכותב) מתן תורה הוא התגלות בחי' קדושה כנ"לי עכ"ל. נמצא שרק מי שלא הגיע לדרגת "קדושה" אז השערות הם חסרון אצלו, וצריך עבודה לגלחם, ושיהי' "ימרט ראשו" כו' משא"כ בחי' כהן איש החסד, מי שהוא בבחי' קדושה, הנה לא די שלא צריך לגלחם, אלא אדרבא "קדושה הוא כד תלי שער" כו', וא"כ מי ירחב ללמוד מהנהגת נשיא ישראל בזה.

(הערה) - ומכאן התעוררות לאלו שלומדים סדר התספורת בכלל היינו לא רק בספה"ע - מהנהגת הרב, והרי למי שרק למד מאמרים היסודיים בדא"ח, כמו בלקו"ת ד"ה ונקדשתי, או בדרך מצותיך מאמר מצות תגלחת מצורע ועוד, יובן הריחוק הערך

בזה, עד שהנהגה כזו לאיש פשוט הנה לא רק שזה "לעילא מדרגתי" ו"חיצוניות" כ"א עוד גרוע מזה, שהנהגה זו גורמת ליניקת החיצונים ר"ל. (ולא רק בעולמות העליונים כ"א בעוה"ז הגשמי כנראה בחוש וד"ל).

וממילא, אנשים כערכינו צריכים להסתפר בערב חה"ש דוקא, שהרי נוסף לזה שיש דין מפורש בשו"ע או"ח סי' תקל"א בנוגע לכל הרגלים, הנה בנוגע לחה"ש במיוחד הוא כן עפ"י קבלה. רק שבשנה זו צ"ע מה לעשות, והרי אין מנהגינו להסתפר בג' ימי הגבלה, ומאידך אפילו אם נאמר שכשערב חה"ש הוא ביום השבת שאני, אבל מצד ענין הרוחני איך יכולים לגלח השערות כאשר לא נגמר הבירור כמבואר במא' זה. וצריך בירור.



לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ישראל הלוי

ב"ר שניאור זלמן ע"ה

דוכמאן

נפטר ו' אייר ה' תשמ"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו